

LEJONET 29

Drottningvägen 1A
Lidingö stad

ANTIKVARISK FÖRUNDESRÖKNING
I SAMBAND MED NY DETALJPLAN

2024-12-19

Huvudbyggnaden inom fastigheten Lejonet 29 sedd från Drottningvägen.

Lejonet 29

**Drottningvägen 1A
Lidingö stad**

ANTIKNVARISK FÖRUNDERSÖKNING I SAMBAND MED NY DETALJPLAN

Beställare: Lidingö stad genom Maria Nästesjö
Datum: 2024-12-19

Reichmann Antikvarier AB
Ekensbergsvägen 75 169 31 SOLNA
Tel: 08-734 07 90
E-post: postmaster@reichmann.se

Utförd av: Claes Reichmann, ansvarig,
sakkunnig avseende kulturvården
och Saara Gröhn, handläggare,
sakkunnig avseende kulturvården

Omslagsfoto: Huvudbyggnaden inom
fastigheten Lejonet 29 sedd från
Drottningvägen, decemeber 2024.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

INLEDNING	4
Antikvarisk förundersökning	4
Omfattning	4
Metod och arbetssätt	4
Karaktärsdrag	5
Värdering	5
Disposition	5
FÖRUTSÄTTNINGAR	6
Gällande detaljplan	6
Översiktsplan	7
Plan- och bygglag (2010:900), PBL	8
Boverkets byggregler (2011:6),	
BBR – föreskrifter och allmänna råd	9
Miljöbalk (1988:808), MB	10
Kommunalt kulturmiljöunderlag	11
Lidingös kulturmiljöprogram, 2024	11
Gamla kulturmiljöprogram, "Rosa boken", 1990	11
Inventering 2013-2015	11
HISTORIK	13
Stadsdelen Hersby och AB Lidingö villastad	13
Kvarteret Lejonet	15
Lejonet 29	15
Lidingö centrum	20
FÖRÄNDRINGAR	24
NULÄGE OCH KARAKTÄRSDRAG	25
Placering i landskapet	25
Bebyggelsen	25
Byggnaden	29
Mark och vegetation	33
Ålder/stiltillhörighet	35
KARAKTÄRISTISKA BYGGNADSEDELAR	
OCH EGENSKAPER	35
Kulturvärde	36
Kulturhistoriskt perspektiv	36
Estetiskt perspektiv	36
Socialt perspektiv	36
SÄRSKILT VÄRDEFULL BYGGNAD?	37
FÖRSLAG TILL VARSAMHETSBESTÄMMELSER	37
KÄLLOR	38
Lantmäteriet	38
Lidingö hembygdsförening	38
Lidingö kommun	38
Stockholmskällan	38
Wikipedia	38

Samtliga fotografier är tagna av Reichmann Antikvarier AB, där ej annat anges.

INLEDNING

Objektet för denna förundersökning är fastigheten Lejonet 29 i Lidingö stad. Fastigheten är bebyggt med enbostadshus från 1946 och syftet med förundersökningen är att i samband med ny detaljplan för fastigheten möjliggöra användning för bostadsändamål i den aktuella byggnaden, samt utreda fastighetens kulturvärde. Undersökningen har utförts på uppdrag av Lidingö stad.

Antikvarisk förundersökning

En antikvarisk förundersökning utgör en fristående undersökning av kulturhistoriska värden i en byggnad eller i ett område. Undersökningen ska fungera som kunskapsunderlag och är utförd av fristående sakkunnig av kulturvärden.

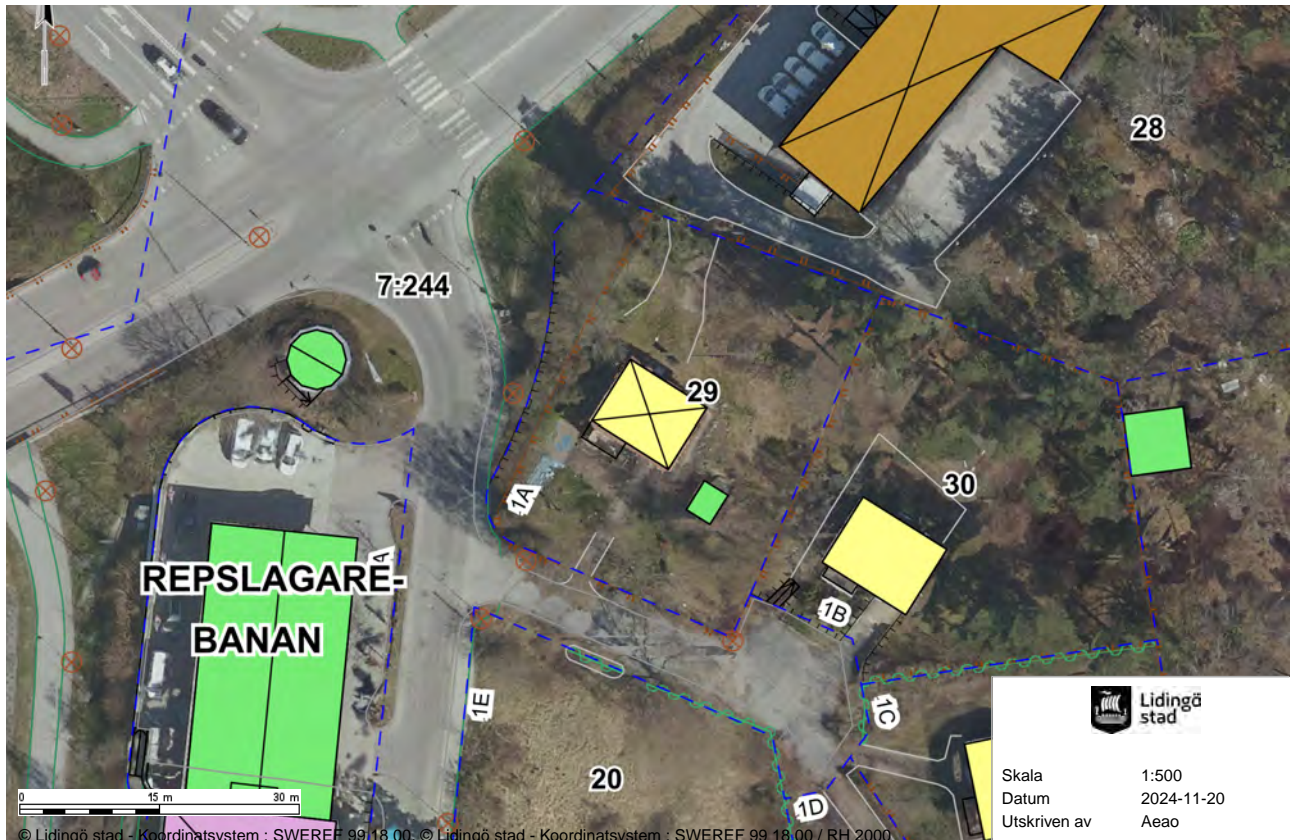
Undersökningens syfte är att utföra en kulturmiljöbedömning som en del av detaljplanebeskrivningen, och ta fram eventuella förslag till skydds- och/eller varsamhetsbestämmelser.

Omfattning

Undersökningen omfattar fastigheten Lejonet 29 inom Lidingö stad med fokus på huvudbyggnaden inom fastigheten.

Metod och arbetsätt

Utgångspunkten för arbetet utgörs av Riksantikvarieämbetets metod beskriven i rapporten ”Plattform Kulturhistorisk värdering och urval. Grundläggande förhållningssätt för arbete med att definiera, värdera, prioritera och utveckla kulturarvet”, 2015.

Karta med Lejonet 29 markerat med röd ring.
Källa: Lidingö stad

Förutsättning för att kunna värdera ett område eller en byggnad är att man definierar dess kulturhistoriska sammanhang, det vill säga de skeden, händelseförlopp och verksamheter som format och präglat den, och som kommer till uttryck i olika fysiska och immateriella beståndsdelar och egenskaper som är förenade med dess uppkomst och utveckling.

Karaktärsdrag

Bebyggelsens karaktärsdrag är en hänvisning till plan- och bygglagens 2 kapitel 6 §. Genom att hänsyn tas till karaktärsdragen värnas bebyggelseområdets historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden. En kulturhistorisk karaktärisering syftar därför till att ange vilka kulturhistoriska karaktärsdrag en byggnad har, så att dessa kan värnas särskilt.

För beskrivning av karaktärsdrag används Boverkets Checklista karaktärsdrag som utgångspunkt.

Värdering

Värdering i denna antikvariska förundersökning utgår från Boverkets definition av begreppet kulturvärde som en sammanfattande benämning för vad som i den fysiska miljön bedöms som värdefullt ur kulturhistoriskt, estetiskt och socialt hänseende. Dessa perspektiv kan, var för sig eller tillsammans, motivera olika åtgärder för att tillvarata kulturvärdena i den kommunala planeringen.

Enligt plattformen (s.37) kan kulturhistoriskt värde definieras enligt följande:

”Kulturhistoriskt värde består i de möjligheter materiella och immateriella företeelser kan ge vad gäller att inhämta och förmedla kunskaper om och förståelse av olika skeenden och sammanhang – samt därigenom människors livsvillkor i skilda tider, inklusive de förhållanden som råder idag”.

Vidare har begreppen i den föreliggande värderingen sin utgångspunkt i Riksantikvarieämbetets metod som har preciserats i boken ”Kulturhistorisk värdering av bebyggelse”, Axel Unnerbäck (2002). Metoden bygger på en identifikationsfas som är uppdelad i så kallade dokumentvärden (d.v.s. historiska egenskaper), och upplevelsevärden (d.v.s. estetiskt och socialt engagerande värden). Dessa värden kompletteras sedan av bedömning av graden av äkthet (autenticitet), kvalitet, tydlighet (pedagogiskt värde) sällsynthet och representativitet.

Disposition

Förundersökningen inleds med ett förutsättningskapitel som omfattar genomgång av lagskydd och kommunala riktlinjer. Därefter följer en historik över områdets utveckling följt av en nulägesbeskrivning och karaktärisering. Rapporten avslutas med en kulturhistorisk värdering samt förslag till planbestämmelser.

Översiktsplan

Ur Start-PM: I Lidingös översiktsplan är området utpekad som bostad, inklusive park, skola och andra bostadskomplement och ligger inom utvecklingsområdet Lidingö centrum och Torsvik. I nytt förslag till översiktsplan, som var på samråd under våren 2024, har området fortsatt liknande benämning: sammanhängande bostadsbebyggelse.

I översiktsplanen anges bland annat följande för utveckling av Lidingö centrum och Torsvik:

- Nya bostäder föreslås i första hand inom befintlig bebyggelsestruktur (främst i centrum och Torsvik) för att grönområden ska påverkas så lite som möjligt. Grönytor är ett viktigt inslag i bebyggelsestrukturen.
- En viktig del av Lidingös särprägel är den villastadsbebyggelse nära Stockholm som började växa fram under tidigt 1900-tal. Att värna de kulturhistoriska miljöer som villastaden och den kvarvarande tidiga gårdsbebyggelsen utgör är viktigt. Ny bebyggelse och ändring av befintlig bebyggelse på Lidingö ska anpassas till Lidingös särprägel och omgivande natur-, kultur- och bebyggelsemiljö.
- Staden vill särskilt bevara karaktären av enbostadsfastigheter (och undantagsvis tvåbostadsfastigheter) i stadens villaområden.

Plan- och bygglag (2010:900), PBL

Enligt plan- och bygglagens andra kapitel ska planläggning ske bland annat med hänsyn till platsens kulturvärden och främja en estetiskt tilltalande utformning av bebyggelse.

I en detaljplan får kommunen bestämma om skydd för sådana särskilt värdefulla byggnadsverk, tomter, bebyggelseområden och allmänna platser som avses i 2 kap. 6 § tredje stycket och 8 kap. 13 §, och bestämma att byggnader som omfattas av förbudet mot förvanskning enligt 8 kap. 13 § inte får rivras.

PBL 2 kap. 6 §, Hänsyn till kulturvärden

Vid planläggning, i ärenden om bygglov och vid åtgärder avseende byggnader som inte kräver lov enligt denna lag ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på den avsedda marken på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till

1. stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av en god helhetsverkan,

---

Vid planläggning och i andra ärenden samt vid åtgärder avseende byggnader som inte ingår i ett ärende enligt denna lag ska bebyggelseområdets särskilda historiska, kulturhistoriska, miljömässiga och konstnärliga värden skyddas. Ändringar och tillägg i bebyggelsen ska göras varsamt så att befintliga karaktärsdrag respekteras och tillvaratas.

PBL 8 kap. 13 §, Förvanskningförbud

En byggnad som är särskilt värdefull från historisk, kulturhistorisk, miljömässig eller konstnärlig synpunkt får inte förvanskas.

Boverkets byggregler (2011:6), BBR – föreskrifter och allmänna råd

Boverkets byggregler, BBR, innehåller föreskrifter och allmänna råd till plan- och bygglagen och plan- och byggförordningen. Den innehåller råd om varsamhet, förbud mot förvanskning, och vilka byggnader ska betraktas som särskilt värdefulla enligt 8 kap. 13 § PBL. En viktig tumregel gällande särskilt värdefulla byggnader enligt BBR är att förhålla sig till är att byggnader från tiden före 1920-talets bebyggelseexpansion, som har sin huvudsakliga karaktär bevarad, utgör idag en så begränsad del av byggnadsbeståndet att flertalet av dem kan antas uppfylla något av kriterierna för särskilt värdefull byggnad.

Ett allmänt råd är att ändringsarbeten bör föregås av en förundersökning för att tydliggöra byggnadens kulturvärden och kvaliteter.

1:2211 Varsamhet

För att en åtgärd ska anses vara varsam bör den respektera byggnadens karaktär avseende

- proportioner, form och volym,
- materialval och utförande,
- färgsättning, och
- detaljomsorg och detaljersnivå.

Den bör också ta till vara detaljer som är väsentliga för byggnadens karaktär.

1:2212 Förbud mot förvanskning

Vid prövning av om en åtgärd medför en förvanskning bör det klarläggas om åtgärden förändrar byggnadens karaktärsdrag eller skadar någon av de egenskaper som sammantaget ligger till grund för byggnadens eller områdets kulturvärden.

1:2213 Särskilt värdefull byggnad

En byggnad kan vara en sådan särskilt värdefull byggnad som avses i 8 kap. 13 § PBL antingen för att den har sådana värden i sig eller för att den utgör en väsentlig del av en särskilt värdefull bebyggelsemiljö. En byggnad kan vara särskilt värdefull om den tydliggör tidigare samhällsförhållanden, samhällsutvecklingen, den utgör en källa till kunskap om äldre material och teknik, eller om den uppvisar särskilda estetiska kvaliteter eller har en hög ambitionsnivå med avseende på arkitektonisk gestaltning, utförande och materialval eller konstnärlig gestaltning och utsmyckning.

I begreppet särskilt värdefull byggnad ligger att byggnaden särskilt väl ska belysa ett visst förhållande eller i sitt sammanhang ha få motsvarigheter som kan belysa samma förhållande.

Byggnader från tiden före 1920-talets bebyggelseexpansion, som har sin huvudsakliga karaktär bevarad, utgör idag en så begränsad del av byggnadsbeståndet att flertalet av dem kan antas uppfylla något av kriterierna för särskilt värdefull byggnad.

2:311 Förundersökning vid ändring av byggnader

Ändringsarbeten bör föregås av en förundersökning där såväl byggnadens kulturvärden och övriga kvaliteter som brister tydliggörs. Förundersökningen bör göras så tidigt att dess resultat kan ligga till grund för den efterföljande projekteringen. Omfattningen av förundersökningen bör anpassas till åtgärdens omfattning och objektets art.

Miljöbalk (1988:808), MB

Enligt miljöbalkens tredje kapitel ska markområden som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras kulturvärden så långt möjligt skyddas mot åtgärder som kan skada kulturmiljön.

MB 3 kap. 6 §

Mark- och vattenområden samt fysisk miljö i övrigt som har betydelse från allmän synpunkt på grund av deras naturvärden eller kulturvärden eller med hänsyn till friluftslivet skall så långt som möjligt skyddas mot åtgärder som kan påtagligt skada natur- eller kulturmiljön. Behovet av grönområden i tätorter och i närheten av tätorter skall särskilt beaktas.

Områden som är av riksintresse för naturvärden, kulturmiljövården eller friluftslivet skall skyddas mot åtgärder som avses i första stycket.

Kommunalt kulturmiljöunderlag

Lidingös kulturmiljöprogram, 2024

Lidingö stad har mellan 2023-2024 tagit fram ett nytt kulturmiljöprogram som ersätter kommunens gamla kulturmiljöprogram från 1990. Kommunen planerar att anta kulturmiljöprogrammet i december 2024.

Den aktuella fastigheten gränsar till en särskilt värdefull kulturmiljö, Lidingö villastad, i stadsdelen Hersby. Fastigheterna närmast Lejonvägen och Drottningvägen har vid den aktuella uppdateringen av kulturmiljöprogrammet utelämnats från att ingå i kulturmiljön.

Gamla kulturmiljöprogram, "Rosa boken", 1990

I det gamla kulturmiljöprogrammet ingick den aktuella fastigheten i ett kulturhistoriskt värdefullt område.

Inventering 2013-2015

Under åren 2013-2015 påbörjades ett arbete med att uppdatera Lidingös kulturmiljöprogram från 1990. En inventering av särskilt värdefulla miljöer och objekt gjordes som resulterade i en kulturhistorisk värdering av bebyggelsen. Resultatet av inventeringen antogs aldrig men objektsinventeringen används som informationsunderlag av kommunen.

Enligt inventeringen bedömdes Lejonet 29 ha ett mycket stort kulturhistoriskt värde. Ur inventeringen framgår:

"Tidstypisk villa från AB Statens skogsindustrier uppförd 1946. Villan är i ursprungligt skick och en utmärkt representant för en senfunktionalistisk villa med egnahemskaraktär. Byggnaden har mycket stort kulturhistoriskt värde."

 Kulturhistoriskt särskilt värdefull miljö
 Stadsdel

Utdrag ur Lidingös webbkarta. Kartan visar den gamla utbredningen av Lidingö villastads särskilt värdefulla kulturmiljöer med röd skraffering. Den aktuella utbredningen enligt det 2024 uppdaterade kulturmiljöprogrammet markerad med grön skraffering.
Källa: Lidingö stad

HISTORIK

Stadsdelen Hersby och AB Lidingö villastad

Området vid inre delen av Kyrkviken var Lidingös gamla sockencentrum med Lidingö kyrka, invigd 1623, som uppfördes på platsen för ett medeltida kapell. På en höjd nära kyrkan ligger en av öns äldsta gårdar, Hersby gård (numera kallad för Hersbyholm), som har gett den aktuella stadsdelen dess namn.

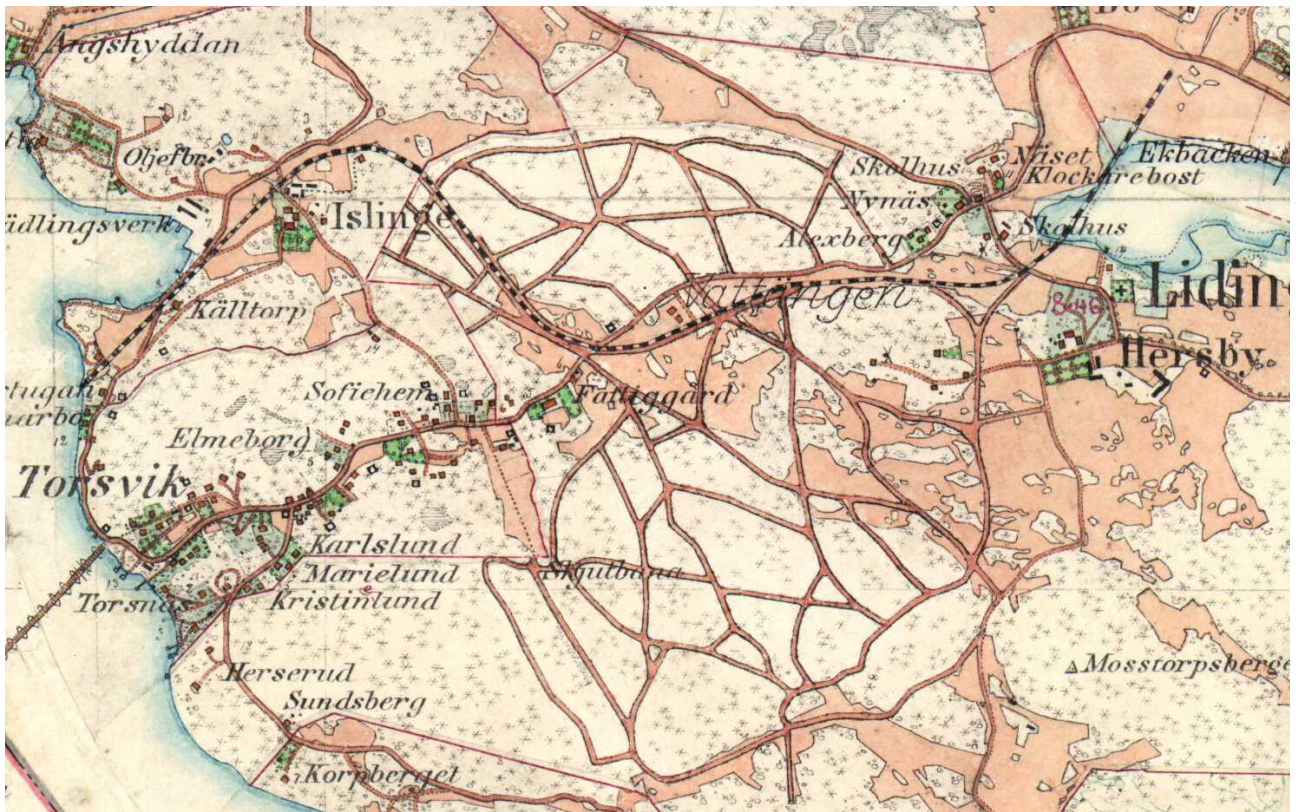
Det historiska kartmaterialet på Lantmäteriets arkiv visar det aktuella området i början av 1900-talet. Förutom den ovan nämnda bebyggelsen vid Kyrkviken var dagens Hersby i stort sett obebyggt. Området bestod av ett skärgårdslandskap med skogbevuxna höjder och med lägre liggande dalgångar. Från Torsvik i väster gick en väg ner till Kyrkviken i öster

– nuvarande Stockholmsvägen, längs vilken bebyggelsen främst var lokaliserad. I och med grundandet av AB Lidingö Villastad 1906 och förvärvet av några av öns största egendomar, däribland Hersby, kom stadsdelen dock snabbt att ändras.

Arkitekten Per Olof Hallman fick i uppdrag att utarbeta en plan för villastaden – den plan som 1913 kom att antas som Lidingös första stadsplan. Vägarna terränganpassades och på de stora tomterna uppfördes anspråksfulla villor avsedda för en välsituerad samhällsklass. Mindre tomter med enklare villabebyggelse avsedda för hantverkare, arbetare och lägre tjänstemän planerades i mer perifera lägen.

Karta över Lidingö villastad ca 1911 upprättad av Per Olof Hallman. Karta från Lantmäteriet hämtad från Wikipedia.

Häradsekonomiska kartan togs fram mellan 1901-06. Kartan visar det gleset bebyggda området mellan Torsvik och Lidingös gamla sockencentrum vid Kyrkviken där bebyggelsen främst koncentrerats längs med Stockholmsvägen. Hersby gård ses söder om Kyrkviken, som gett stadsdelen Hersby sitt namn. På det aktuella området, markerat med röd ring, ses ett bostadshus och några ekonomibyggnader. Källa karta: Latmåteriet

Ekonomisk karta från 1967 visar de utbyggda villastadsdelarna Herserud och Hersby. Den aktuella fastigheten, markerad med röd ring, omges i söder och öster av villakvarteren. I norr finns Lidingö gamla stadshus. I väster ses lamellhus och punkthus som uppfördes längst med Stockholmsvägen som kom att utvecklas till öns affärsstråk, där även de kommunala förvaltningarna och samhällsservice lokaliserades. Källa karta: Latmåteriet

Kvarteret Lejonet

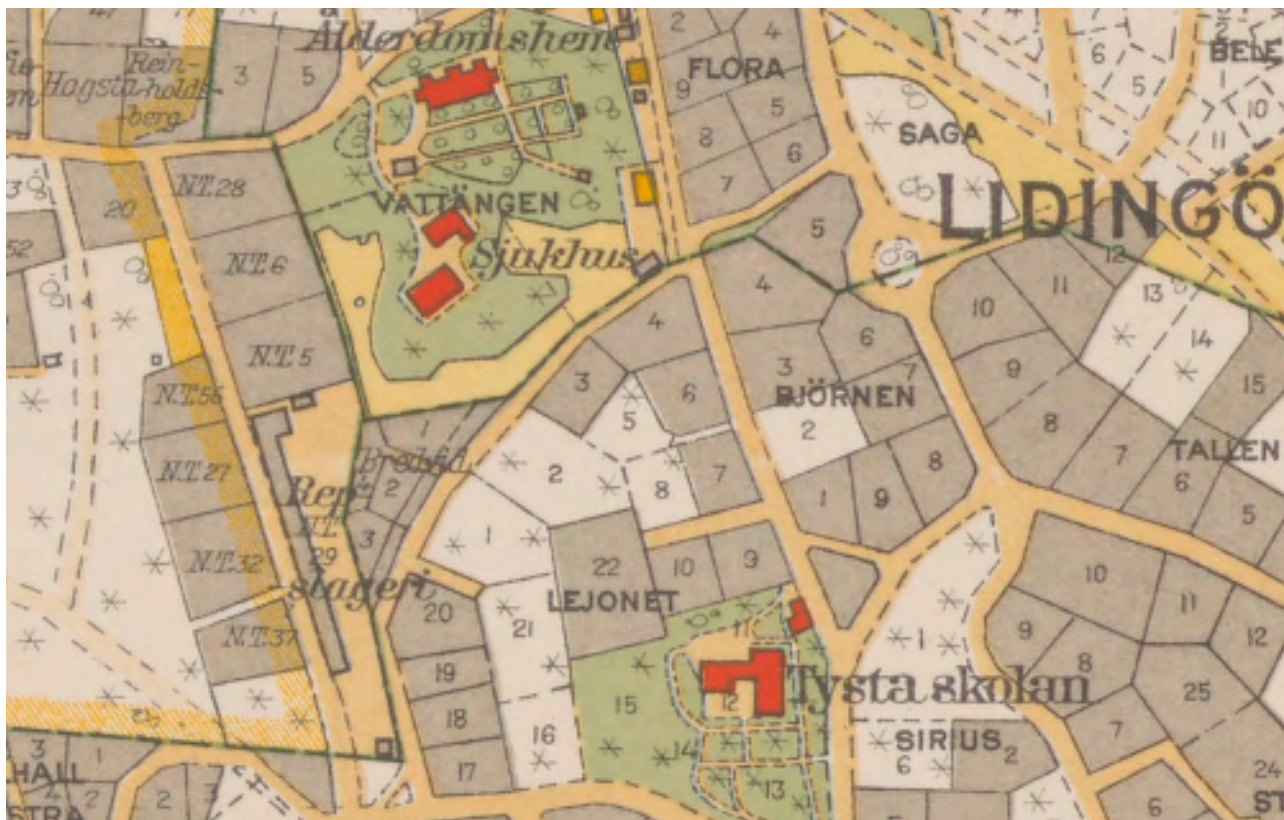
Kvarteret Lejonet planlades som en del av Lidingö villastad. Enligt planen skulle ett järnvägsspår placeras väster om kvarteret vilket inte blev av. Kvarterets yttre delar var bebyggda fram till 1920-talets mitt vilket framgår av en karta från 1925. Kvarterets mitt förblev obebyggt fram till 1940-talet.

Lejonet 29

Byggnaden inom Lejonet 29 uppfördes av AB Statens Skogsindustrier enligt ritningar daterade 1946 på Lidingö stads bygglovsarkiv. Byggnaden var en enfamiljsvilla i två våningar med enkel och traditionell volym och utformning. Fasader putsades och det flacka sadeltaket täcktes med tegel. Fönstersättning och placering av dörrar och balkong var dock osymmetrisk. I detaljerna ses tidstypiska inslag som smidesräcken vid balkong och entré. I övrigt saknade fasaderna dekor.

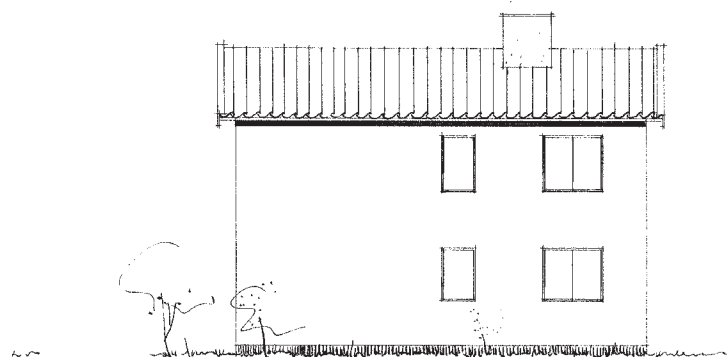
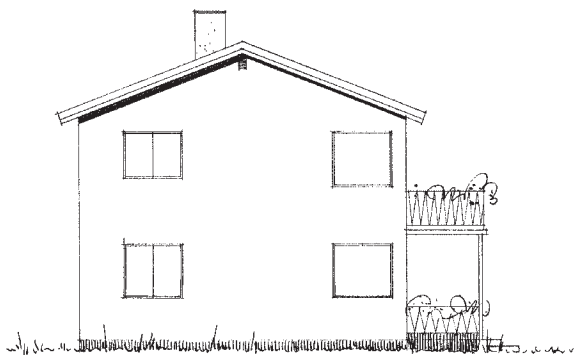
Byggnadens planlösning var typisk för tiden. I entréplanet placerades tvättstuga, pannrum och matkällare i norra delen. Vid ingången mot söder fanns en rymlig hall och trappa till övervåningen samt ett rum som ibland fick funktionen som kontor. I övervåningen fanns två sovrum, badrum samt kök och vardagsrum med öppen spis.

Hur tomten planerades framgår inte av bevarade ritningar eller gamla foton men typiskt för tiden var en liten egnahemsträdgård med nyttoodling som bärbuskar, fruktträd och eventuellt ett litet grönsaksland.

Karta över det aktuella området från 1925. Kvarteret Lejonet är bebyggt vid tomterna längs med vägnätet, markerade med mörkare kulör. Kvarterets centrala delar, markerade med ljusare kulör är obebyggda, däribland den aktuella fastigheten, inrigad med rött. Källa: Stockholmskällan

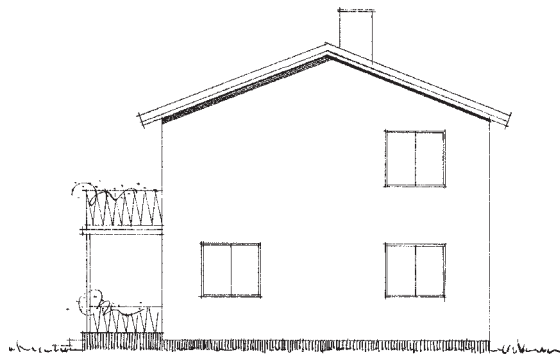
NYBYGGNAD Å TOMT NR. 25 I KV. LEJONET, LIDINGÖ.

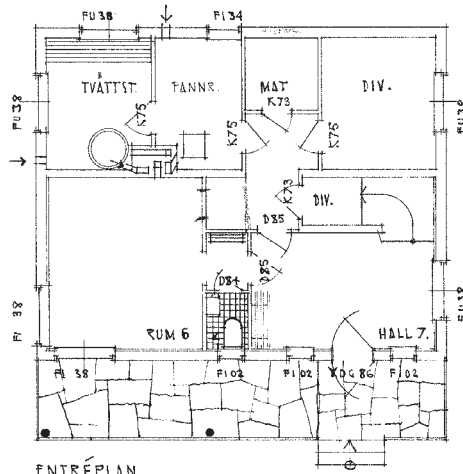
HR E. L. ANDERSSON, LIDINGÖ.

11 7 46

12 6 46
173

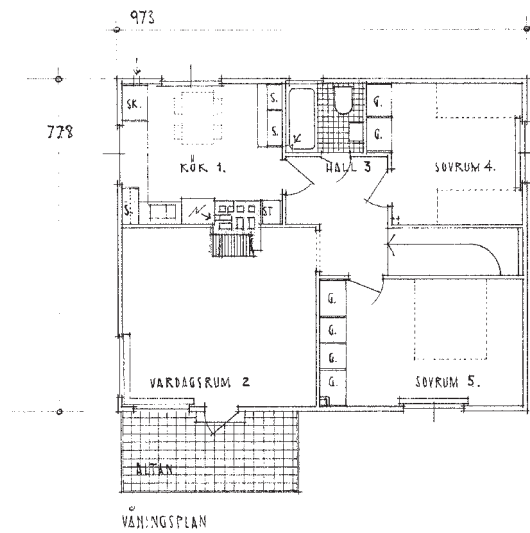

Nybyggnadsritningar daterade 1946.
Källa: Lidingö stad

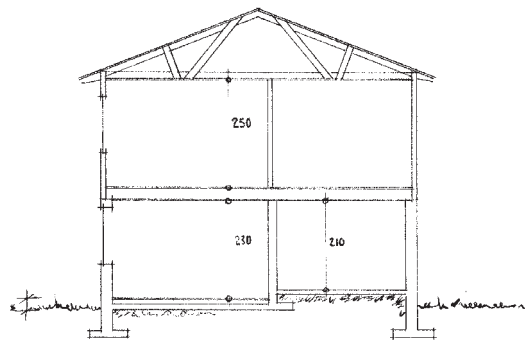

ENTRÉPLAN

GRUNDEN BTFÖRESENL SÅSKILD RITNING.

VÅNINGSPÅN

MIN 30 CM UNDER RUM OCH HALL.

SEKTION

Nybyggnadsritningar daterade 1946.
Källa: Lidingö stad

Vy från korsningen Lejonvägen/Drottningvägen söderut med Lejonet 29 i bildens mitt. Foto taget 1974 från stadshustomten då Stadshuset är under uppbyggnad. Fotot visar kvarteret Lejonets västra del som det uppfördes enligt Hallmans stadsplan. Lejonet 29 är bebyggt med dagens byggnad som vid denna tid har en ljusare fasadputs än dagens röda, vita fönstersnickerier och vit balkongräcke. Tomtens norra del är skogvuxen, fastigheten omges av låga staket lika dagens, och växtlighet saknas längs tomtens västra gräns och södra del. Källa: Lidingö hembygdsförening

TVå flygfoton från ca 1960 (ovan) och idag (nedan). Flygfoton visar utvecklingen väster om Lidingö villastad, med utbyggnad av vägnätet och den mera storskaliga bebyggelsen som uppfördes utanför och i utkanten av villastaden. Lejonet 29 markerat med röd ring.
Källa: Lantmäteriet

Lidingö centrum

Under första hälften av 1900-talet flyttade samhällsservice vid det gamla sockencentrumet i Kyrkviken österut, och området kring Lidingöbanans hållplats Vasavägen blev ett centrum för villastaden. 1931 flyttade Lidingös kommunförvaltning in i det ombyggda före detta epidemisjukhuset inom fastigheten Vattängen. På området kom så småningom även övrig samhällsservice lokaliseras i egna byggnader inom närliggande tomter eller som en del av bostadsbebyggelsens bottenvåningar. Ett exempel på detta är Lejonet 28, där det 1954–1956 uppfördes en kontorsbyggnad för Elektro Diesel AB, som senare övertogs av Lidingö energi. Byggnaden fick en stram utformning präglad av 1950-talsmodernism.

Runt det nya kommuncentra uppfördes mot seklets mitt flerbostadshus i större skala, exempelvis i kvarteret Repslagaren väster om kvarteret Lejonet där tre lamellhus uppfördes längs med Södra Kungsvägen (f.d. Sturevägen).

Så småningom växte kommunförvaltningen ur sina lokaler i det gamla stadshuset som revs 1972 för att ge plats åt dagens stadshusbyggnad. För övrig samhällsservice uppfördes Lidingös nuvarande centrum under 1990-talet vid Stockholmsvägens möte med Lejonvägen. Det mesta av den äldre småskaliga bebyggelsen här revs och ersattes av storskaliga kontors- och bostadshus i postmodernistisk stil.

Vägnätet hade efter 1950-talet successivt byggts ut och de gamla landsvägarna breddades till flerfiliga vägar. Området runt Stadshuset kom att präglas av det storskaliga trafiklandskapet med cirkulationsplatser och parkeringar.

Den ökade bilismen påverkade också området runt kvarteret Lejonet. Lamellhusen i kvarteret Repslagaren revs för att ge plats för den breddade Södra Kungsvägen och på 1990-talet uppfördes drivmedelstationen OKQ8 i korsningen Lejonvägen/Södra Kungsvägen. Vid denna tid avsågs området bebyggas med ny centrumbebyggelse och Lejonet 29 planlades för kontorsändamål med avsikt att uppföra en ny byggnad.

Bostadsbebyggelsen längs Lejonvägen hade vid denna tidpunkt kontoriserats på grund av störande trafikbuller och ansågs vara saneringsmogna. Endast Lejonet 29 hade behållit sin användning för bostadsändamål. Grannfastigheterna Lejonet 19 och 20 planlades för kontorsändamål 2005 och villorna på dessa fastigheter revs 2006 med hänvisning till att bostäderna låg för nära drivmedelstationen.

Vy från gångvägen över Södra Kungsvägen. Till vänster Stadshuset och kontorshuset på fastigheten Lejonet 28. I bildens mitt ses det nordligaste lamellhuset inom kvarteret Repslagaren, och bakom den skymtar Lejonet 29. Byggnadens dåvarande färgsättning är med ljusgula/beigea fasader, vita fönstersnickerier och vitmålad balkongfront. Källa: Lidingö hembygdsförening

Lamellhusen vid Södra Kungsvägen rivs 1976. I bakgrunden Lejonet 29.
Källa: Lidingö hembygdsförening

Bensinstationen OKQ8 under uppförande. Källa: Lidingö hembygdsförening

Vägarbete i korsningen Södra Kungsvägen–Lejonvägen 1993. Bensinstationen är färdigbyggd och bakom den skymtar en av de gamla villorna i kvarteret Lejonet som revs 2006.
Källa: Lidingö hembygdsförening

Rondellen uppförs i korsningen Södra Kungsvägen-Lejonvägen 2007. Nu är de gamla villorna i kvarteret Lejonet 19 och 20 rivna. Lejonet 29 har fått sin nuvarande färgsättning.
Källa: Lidingö hembygdsförening

FÖRÄNDRINGAR

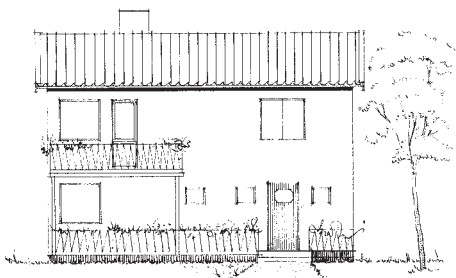

1913

Stadsplan för Lidingö villastad tas fram med kvarteret Lejonet i planens västra del

1946

Byggnaden inom Lejonet 29 uppförs

1974

Lidingö stadshus uppförs och omgivningen påverkas av det utökade vägnätet och rivning av den äldre småskaliga bebyggelsen vid centrumet

1990-
2000-tal

Bensinstationen uppförs på fastigheten Repslagaren och flertalet fastigheter inom Kv. Lejonets västra del kontoriseras på grund av bullerproblematiken

Kv. Lejonets nordvästra del planlas för centrum- och kontorsändamål

2007

Villorna i Lejonet 19 och 20 rivs

NULÄGE OCH KARAKTÄRSDRAG

Placering i landskapet

Lejonet 29 ligger i västra utkanten av den sammanhängande villabebyggelsen i Lidingö villastad. Villastaden karaktäriseras av den varierande topografin och kvarlämnade naturliga växtligheten på de stora tomterna. Villorna har en stor variation i ålder och stiltillhörighet men gemensamt är placeringen på höjder mellan det krokiga vägnätet, och stora friliggande huvudbyggnader inom de lummiga tomterna. Den aktuella fastigheten skiljer sig från denna bebyggelse som finns i öster med sin betydligt mindre volym och enklare utformning. Byggnaden tillsammans med tre andra hus på Drottningvägen 1 C-D är exempel på yngre villabebyggelse som tillkom på utkanterna av den äldsta villabebyggelsen som uppfördes under 1900-talets första decennier.

Mot norr angränsar fastigheten av ett kontorshus från 1950-talet i tre våningar och i nordväst tar Lidingö stadshus och Lidingö centrums storskaliga bebyggelse vid. På andra sidan Drottningvägen i sydväst finns en drivmedelsstation och i väster finns Södra Kungsvägens storskaliga trafikmiljö. Landskapet runt Lejonet 29 präglas därmed av en stor variation i bebyggelsens volym, skala och utformning.

Lejonet 29 är väl synlig från stadshushållet, norrifrån, vilket beror på att bebyggelsen inom villastaden är placerad på höjdlägen och eftersom dalgången där Stadshuset och Lejonvägen är placerade ligger i lägre terräng. Även söderifrån, från Drottningvägen är byggnaden väl synlig eftersom byggnader mittemot drivmedelstationen revs i början av 2000-talet och står idag obebyggda.

Bebyggelsen

Bebyggelsen på platsen präglas av en stor variation i volym, ålder och verksamhet. Öster om Lejonet 29 finns Lidingö villastads bebyggelse med stora tomter och centralt placerade individuellt formade friliggande villor. Här är bebyggelsestrukturen gles och skalan på bebyggelsen relativt låg. Byggnaderna är placerade indragna från de smala gatorna, ofta med huvudentré på långsidan mot gatan.

Grannen i norr, före detta Energiverkets byggnad på Lejonet 28 ritades av Lidingös stadsarkitekt Einar Rudskog. Byggnaden är ett avlångt kontorshus i tre våningar placerad längs med Lejonvägen i nordsydlig riktning. Utformning av fasader med rött tegel och regelbunden fönstersättning med det flacka valmade sadeltaket ger byggnaden en enkel och stram karaktär. Dock visar detaljerna som den tandade takfoten och den centralt placerade huvudentrén med omfattning och trappa av natursten den tidstypiska omsorgen för detaljer. Byggnaden läses ihop med Lidingö centrums bebyggelse.

Lidingö stadshus med sin karaktäristiska fasad i rostfritt stål från 1974 står i stor kontrast mot den småskaliga villabebyggelsen i öster.

I sydost finns en bensinstation med en enkel servicebyggnad med vita fasader och platt tak, och ett stort, högt placerat tak över pumpområdet.

Lejonet 29 läses ihop med tre andra byggnader från samma tid. Samtliga dessa har en enkel utformning och betydligt mindre volym än många av omgivande villorna från början av 1900-talet. De förhåller sig dock till villastadens

Drottningvägen norrut med Lejonet 29 till höger i bild och Lidingö stadshus i fonden.

Lejonet 29 till höger och affärshuset på fastigheten Lejonet 28 till vänster i bilden.

Drottningvägen söderut med Lejonet 29 till vänster och bensinstation på fastigheten Repstagarebanan 1 till höger i bild.

Lejonet 29 med huvudbyggnaden är väl synlig i kvartershörn.

Drottningvägen 1 A-C med enkla egnahemsvillor från 1940-talet är synliga från Drottningvägen. Söder om dessa finns en öppen plats där två villor revs 2007.

Vy mot kvarteret Lejonets södra del med en sekelskiftesvilla till höger i bilden. Kvarterets västra del är sedan 2007 obebyggd.

---

planstruktur avseende byggnadernas glesa placering på naturtomterna.

Byggnaden

Uppgift om byggnadens konstruktion är inte tillgänglig men vid sprickor ses att fasaderna är reveterade, dvs. putsade på ett underlag av en reveteringsmatta av hönsnät på vassmatta. Troligen har byggnaden en regelstomme av stående träreglar med isolering emellan vilket var vanligt förekommande under byggnadens uppförandetid.

Byggnaden är uppförd i två våningar utan källare eller inredd vind, och har en enkel volym med en rektangulär planform och sadeltak.

Byggnadens utformning är enkel utan dekorationer, typisk för folkhemstidens arkitektur. Vid denna tid fick föregående decenniets funkisstil något mera traditionella och mjukare former. Fasaderna var vanligen slätputsade enligt funkisens maner men färgsättningen blev dovre och mindre kontrastrik.

Fasader är idag slätputsade och avfärgade i en mörkrosa/mellanröd kulör, ca NCS S 3030-Y80R. Putsen är en mjuk kalkhaltig puts och färgen kalkfärg. Den låga sockeln är också slätputsad och avfärgad i en ljusgrå kulör ca NCS S 1500-N. Enligt uppgift gjordes senaste fasadrenovering 2005.

Byggnadens aktuella färgsättning är senare tillkommen. Typiskt för den så kallade folkhemsarkitekturen var kulörer som gult, ljusgrått, grönt eller falurött. Fasadelement som vindskivor och fönsterfoder var enkla och målades ofta i samma kulör som resten av fasaden.

Av äldre foton tagna på 1970- och 80-talen framgår att fasaderna vid denna tid var avfärgade i en ganska ljus kulör, och att fönstersnickerier och balkongräcket var vita. Vid sprickor i putsen kan en ljusgul kulör anas. Fönsterfärgen är en plastfärg, troligen tillkommen vid den senaste renoveringen. Under denna kan vid enstaka ställen ses en röd kulör, liksom på träet vid ställen där färgen har flagat. Den röda kulören skulle kunna vara en originalfärg, och vid någon tidpunkt har fönstren blivit vitmålade för att vid den senaste renoveringen 2005 få en ny gul kulör.

Taket är ett tidstypiskt flackt sadeltak med utdragen takfot med taktäckning med rött tvåkupigt (1er)tegel. Takfot av trä är gulmålad lika fönstersnickerier. På taket finns en osymmetriskt placerad skorsten av rött tegel.

Byggnaden har en ytterdörr placerad osymmetriskt på södra fasadens östra del. Ytterdörren är en modern vitlackerad standarddörr, dock med traditionell utformning med spegelimination och ett ovallt fönster i överdelen. Dörromfattning är av rött tegel i rullskift. Ovan entrén finns ett rakt avslutat rektangulärt skärmtak täckt med gulmålad plåt.

Byggnaden har kvar sina ursprungliga träfönster. Fönstersättning och indelning i lufter är oregelbunden och består av en- och tvåluftsfönster i olika dimensioner. Runt sydvästra hörnet finns stora kvadratiska enluftsfönster som markerar övervåningens vardagsrum och bottenvåningens stora rum som ofta fungerade som kontor. Mindre rektangulära fönster i stående format finns på norra fasaden till badrum och pannrum. På sydfasaden finns små liggande enluftsfönster bredvid entrén. Övriga fönster är tvåluftsfönster med utåtgående kopplade bågar. Fönstren är målade i en gul kulör ca NCS S 2020-Y30R.

Huvudbyggnaden sedd från Drottningvägen/söder.

Entrén vid södra fasaden med ett rakt skärmtak och tegelomfattning runt dörren.

Västra fasaden.

Norra fasaden.

Östra fasaden.

En stor balkong på södra fasaden ger ett dominerande intryck. Balkongen bärs av två runda pelare och har ett ursprungligt räcke av runda stålrör och beklädnad av sinuskorregerad plåt. Räcket är målat i gul kulör, pelare och undersida balkong i vit kulör.

"Perspektivfönster", stora kvadratiska enlufts-fönster vid hörn.

Rektangulära tvålufts-fönster med utåtgående bågar. Fönstren är ursprungliga träfönster från byggnadens uppförandetid med tidstypisk utformning med varierande luftindelning. Dessa snart 100-år gamla fönster är av hög kvalitet, och deras proportioner och detaljer är av vikt för byggnadens karaktär.

På södra fasaden finns en stor balkong som upptar halva långfasadens bredd. Balkongen står på två runda pelare och har ett ursprungligt räcke av runda stålrör och utanpåliggande front av småsinusprofilerad plåt. Räcke och front är gulmålade och balkongplattans undersida och pelarna är vitmålade. Av nybyggnadsritningen framgår att balkongen liksom den stenlagda marken runt entrén var avsedd att förses med dekorativa smidesräcken. Det är dock troligt att detta utförande inte blev av utan balkongen försågs med det aktuella räcket.

Mark och vegetation

Tomten är till stora delar en naturtomt med en trädkrans på tomtens norra och östra del. Träden är mestadels tallar med enstaka lövträd som björkar, en rönn och en ek. Berg i dagen är synlig på den nordvästra delen av tomten. På södra delen finns äppelträd och mot öster prydnadsbuskar som Rhododendron och en tuija. Av fotot taget 1974 framgår att tomten vid denna tid var utan planteringar i södra

delen och den norra, sluttande delen bestod av naturmark. Äldre terrasseringsar av natursten är synliga på den östra delen av tomten och typiskt för folkhemstidens trädgårdar var indelning av trädgården i vistelseytor och en nyttoträdgård. Mot grannfastigheten i öster finns en låg mur med ett stängsel ovanpå muren. Runt tomtens södra del löper ett lågt staket med två glest placerade liggande plank monterade på metallstolpar. Runt norra delen löper ett tätt trästaket. Båda staketerna ses på fotot från 1974. Av fotot framgår också att angöring till fastigheten skedde likt dagens förhållande norrifrån. Mot Drottningvägen finns murade grindstolpar av natursten och en ursprunglig smidesgrind.

På fastighetens sydöstra del står ett uthus/förråd. Byggnaden har en öppen fasad mot väster och i övrigt mörkt brunt målade/betsade fasader av trä. Taket är ett pulpettak täckt med kanalplast. Ålder på förrådet är inte känt men troligen är det av yngre datum.

Huvudbyggnaden och förrådsbyggnaden sedda från tomtens högsta punkt i nordost. Huvudbyggnaden är placerad i södra delen av fastigheten men indragen från Drottningvägen. Växtligheten är koncentrerad längs fastighetsgränserna.

Huvudbyggnadens är placerad i tomtens mitt och trädgårdens södra del är planterad med äppelträd.

Ursprunglig smidesport och grindstolpar av natursten är tidstypiska inslag i miljön.

Ålder/stiltillhörighet

Den aktuella fastigheten är ett exempel på Lidingö villastads senare bebyggelse. Vid 1900-talets mitt var de centrala delarna i villastaden utbyggda, och de mer perifera delarna kompletterades med tidstypiska villor som ofta hade en enkel, standardiserad utformning och mindre tomter.

Kv. Lejonet 29-32, Drottningvägen 1 A-D, är ett exempel på denna årsring inom villastadens bebyggelse. Samtliga dessa villor är av egnahemskaraktär med enklare utformning och mindre dimensioner än sekelskiftets villor inom området.

Lejonet 29 och även de övriga villorna har till synes välbevarade exteriörer men har efter rivning av byggnaderna inom Lejonet 19 och 20, uppförandet av drivmedelsstationen inom Repslagarebanan 1 och på grund av sin placering i utkanten av villastaden blivit något avskurna ur sitt ursprungliga sammanhang som en del av Lidingö villastad. Tillsammans bildar de fyra villorna ett sammanhang som en välbevarad årsring men har i sig inte sådana kvaliteter som präglar villastadens bebyggelse.

Karaktäristiska byggnadsdelar och egenskaper

1. Exteriör:

- Välbevarad exteriör avseende på utformning och material
- Enkel volym med rektangulär planform, två våningars höjd över mark och ett flackt sadeltak
- Enkel utformning utan dekor. Dörromfattning av gult tegel i rullskift runt entrédörren är det enda dekorativa inslaget på fasaderna.
- Slätputsade fasader och sockel
- Osymmetrisk placering av fönster, dörrar och balkong
- Fönstersnickerier av trä från uppförandeåret 1946. Fönstersättning och indelning i lufter är oregelbunden och speglar rummets invändiga funktioner.

2. Tomten:

- Sluttande naturtomt med äldre träd runt tomtens norra del
- Huvudbyggnadens centrala placering på tomten
- Äldre terrasserings av natursten är synliga på tomtens östra del. Här kan anas indelning av trädgården till en nyttodel med odlingar.
- Låg omgärdning av trästaket. Ursprungliga bevarade grindstolpar av murad natursten med grind av målat smide.

Att tänka på:

- Byggnaden har ett avskalat arkitektoniskt uttryck som gör den känslig för ändringar. Ändringar ska respektera byggnadens karaktär. Här avses främst byggnadens form och volym - eventuell tillbyggnad bör underordna sig byggnadens ursprungliga volym och formspråk.
- Den enkla materialpaletten med puts och tegel på fasader och tak, trä i fönster och dörrar samt smide/stål på balkong.

KULTURVÄRDE

Kulturhistoriskt perspektiv

Byggnaden kan förmedla historisk kunskap om Lidingö villastads och kommunens utbyggnadshistoria. Byggnaden har **ett visst samhällshistoriskt värde** som förmedlare av information om platsens utveckling kopplat till historien om Lidingös kommuncentra och villastadens utveckling.

Estetiskt perspektiv

Byggnaden har en väl synlig placering i hörnet av Lejonvägen och Drottningvägen, och byggnaden är den första som man möter vid ankomst till villastaden från väster. Byggnaden läses idag ihop med Lidingö centrum bebyggelse med sin enklare modernistiska utformning, och de ändringar som skett i de närmaste fastigheterna som påverkat miljön runt västra delen av kvarteret Lejonet, och skurit av denna del från sitt ursprungliga sammanhang som en del av Lidingö villastads bebyggelse. Dock är den visuella kopplingen till Stadshuset och Lidingö centrum av betydelse för miljön som en port från centrumets storskaliga bebyggelse till villastadens småskaliga miljö. Detta tillsammans med samhörigheten till byggnader från samma årsring inom villastadens bebyggelse på Lejonet 30-32 ger byggnaden **ett visst miljöskapande värde** som ett exempel på Lidingö villastads utbyggnad i utkanten och i anslutning till det dåvarande och dagens kommuncentra.

Socialt perspektiv

Även om byggnaden med sin anspråkslösa utformning inte i sig har några höga arkitektoniska eller miljöskapande värden, ger dess centrala placering i stadsbilden byggnaden en igenkänning och **ett visst traditionsvärde**. Den aktuella platsen med kvarteret Lejonets västra delar har sedan uppförandet av drivmedelsstationen blivit något avskuret från sitt sammanhang med Lidingö villastad. Fotot taget 1974 visar hur platsen med sitt smala vägnät och lummiga växtlighet som dominerade över den småskaliga bebyggelsen var tydligt en del av villastadens bebyggelse. Idag dominerar trafikmiljön platsen med de breddade vägarna och drivmedelsverksamheten, och de obebyggda fastigheterna söder om Lejonet 29 ger ett uttryck av ett provisorium utan tydlig gestaltning.

Fastigheterna Lejonet 29-32 tillsammans är dock ett sammanhållet och gott exempel på folkhemstidens enkla egnahemsvillor. Samtliga villorna är relativt välbevarade i sin exteriöra utformning och har en stor potential att lyftas som en tydlig årsring bland Lidingö villastads bebyggelse.

Särskilt värdefull byggnad?

Byggnaden tydliggör tidigare samhällsförhållanden och tidigare bostadsförhållanden samt sociala och ekonomiska villkor. Den berättar även om samhällsutvecklingen genom sin samhörighet med den omgivande miljön som präglas av massbilismens genombrott och Lidingö centrumbebyggelsens utveckling och Lidingö villastads olika årsringar.

Byggnaden är välbevarad i sin exteriöra utformning och har sin huvudsakliga karaktär bevarad bortsett från dagens färgsättning. Bedömning över planlösning och interiöra byggnadsdetaljer har ej gjorts.

I bedömning av särskilt värdefull byggnad ska det tas i beaktande om byggnaden särskilt väl kan belysa ett visst förhållande eller i sitt sammanhang har få motsvarigheter som kan belysa samma förhållande.

Lejonet 29 bedöms inte vara en sådan särskilt värdefull byggnad som avses i plan- och bygglagens 8 kap. 13 §. Byggnaden har idag delvis mist sitt sammanhang med Lidingö villastads bebyggelse och utläses tillsammans med fastigheterna Lejonet 30-32 som en från Lidingö villastads äldre bebyggelse avskuret årsring.

Lejonet 29 är dock ett välbevarat exempel på folkhemstidens egnahemsbyggnad med sin huvudsakliga karaktär bevarad.

I den nya detaljplanen bör därför följande varsamhetsbestämmelser anges för byggnaden:

Förslag till varsamhetsbestämmelser

- Byggnadens ursprungliga enkla volym och form med rektangulär planform i två våningar och flackt sadeltak ska i fortsättningen vara dominerande och utläsbar
- Taktäckningsmaterial ska vara rött tegel och fasader slätputsade
- Fönstersättning och indelning ska följa den ursprungliga oregelbundna utformningen
- Balkongens utformning med den osymmetriska placeringen och de bärande runda pelarna ska bevaras. Räcke ska vara av målat, småsinusprofilerat plåt eller av konstsmide

---

KÄLLOR

Lantmäteriet

- Min karta, <https://minkarta.lantmateriet.se/>, hämtad 2024-12-08
- Historiska kartor, <https://historiskakartor.lantmateriet.se/>, hämtade 2024-12-08

Lidingö hembygdsförening

Foton i bildbank, <https://lidingohembygd.bildbank.se/sv/bildbank>, hämtade 2024-12-08

Lidingö kommun

Följande handlingar har tillhandahållits av Lidingö stad:

- Gamla kulturmjöprogram, "Rosa boken", 1990
- Inventering av särskilt värdefulla miljöer och objekt, 2013-2015
- Lidingös kulturmiljöprogram 2024
- Underlagskartor
- Start-PM, Detaljplan för Lejonet 29, Drottningvägen 1A
- Detaljplan 0186-P00-0203-2
- Nybyggnadsritningar för Lejonet 29

Stockholmskällan

Kartblad Lidingön tryckår 1925, <https://stockholmskallan.stockholm.se/post/8611>, hämtad 2024-12-16

Wikipedia

Karta över Lidingö villastad ca 1911 upprättad av Per Olof Hallman, https://sv.m.wikipedia.org/wiki/Fil:Liding%C3%B6_villastad_stadsplan_1911.jpg, hämtad 2024-12-16